

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Шарипов Шавкат Сафарович
Муслимов Нарзулла Алиханович

ТЕХНИК ИЖОДКОРЛИК ВА ДИЗАЙН

Билим соҳаси: 100000 – Таълим

Таълим соҳаси: 140000 – Ўқитувчилар тайёрлаш ва педагогик фанлар

Бакалавриат йўналиши: 5140900 – Касб таълими (5520600-Машинасозлик технологияси, машинасозлик ишлаб чиқаришлари жиҳозлари ва уларни автоматлаштириш, 5520700 – Технологик машиналар ва жиҳозлар).
5142000 – Меҳнат таълими.

Тошкент – 2007

Техник ижодкорлик ва дизайн фани ўқув қўлланмасида ўқувчилар техник ижодкорлигини ривожлантиришнинг ижтимоий-педагогик муаммолари, техник ижодкорлик фаолиятининг ташкилий асослари, ихтиро, кашфиёт, рационализаторлик таклифлари ишлаб чиқиш, ўқувчилар техник ижодкорлиги фаолиятига раҳбарлик қилиш, дарсдан ва мактабдан ташқари муассасаларда техник ижодкорлик фаолиятини ташкил қилиш, ўқувчилар техник ижодкорлигини ривожлантириш методлари батафсил ёритиб берилган.

Ўқув қўлланма асосан меҳнат ва касб таълими йўналиши бўйича таҳсил олаётган талабаларга мўлжалланган бўлиб, шунингдек ундан профессор-ўқитувчилар, илмий изланувчилар ва психологлар ҳам фойдаланишлари мумкин.

В учебном пособии подробно изложены социально-педагогические проблемы развития технического творчества учащихся, организационные основы технического творчества, изобретательства, разработки рационализаторских предложений, руководство техническим творчеством учащихся, методы развития технического творчества.

Учебное пособие предназначено для студентов обучающихся по специальности трудовое и профессиональное обучение, а также приведенные рекомендации могут быть полезны для учителей общеобразовательных и средне-специальных учебных заведениях, психологов и соискателей.

In the manual socially-pedagogical problems of development of technical creativity of pupils, organizational bases of technical creativity, invention, development of efficiency proposals, a management of technical creativity of pupils, methods of development of technical creativity are in detail stated.

The manual is intended for students trained on a speciality labour and vocational training, and also the resulted recommendations can a life are useful, for teachers general educational and average special educational institutions, psychologists and competitors.

Шарипов Ш.С., Муслимов Н.А. Техник ижодкорлик ва дизайн. Ўқув қўлланма. – Тошкент: ТДПУ; 2007. 206 б.

Техник ижодкорлик ва дизайн фани ўқув қўлланмасида ўқувчилар техник ижодкорлигини ривожлантиришнинг ижтимоий-педагогик муаммолари, техник ижодкорлик фаолиятининг ташкилий асослари, ихтиро, кашфиёт, рационализаторлик таклифлари ишлаб чиқиш, ўқувчилар техник ижодкорлиги фаолиятига раҳбарлик қилиш, дарсдан ва мактабдан ташқари муассасаларда техник ижодкорлик фаолиятини ташкил қилиш, ўқувчилар техник ижодкорлигини ривожлантириш методлари батафсил ёритиб берилган.

Ўқув қўлланма асосан меҳнат ва касб таълими йўналиши бўйича таҳсил олаётган талабаларга мўлжалланган бўлиб, шунингдек ундан профессор-ўқитувчилар, илмий изланувчилар ва психологлар ҳам фойдаланишлари мумкин.

Тақризчилар:

1. Ходжабоев А.Р. – педагогика фанлари доктори, профессор
2. Пармонов А. – педагогика фанлари номзоди

Ўқув қўлланма Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети Илмий Кенгаши томонидан муҳокама қилинган ва ОЎМТВ мувофиқлаштирувчи нашрга тавсия этган.

Баённома № 11 (25.05.2007 й.).

§ 1. ТЕХНИК ИЖОДКОРЛИК ВА ДИЗАЙН ФАНИНИНГ МОҲИЯТИ ВА ВАЗИФАЛАРИ

1.1. Фаннинг мақсад ва вазифалари. Талабаларнинг техник тафаккурини ва меҳнатга ижодий муносабатини ривожлантириш, бозор иқтисодиёти шароитида фан техника тараққиётини жаҳон талаблари даражасига кўтариш, маҳсулот сифатини тубдан яхшилашни, ишлаб чиқаришнинг юқори самарадорлигини таъминлай оладиган ёш авлодни тарбиялаш энг муҳим вазифа ҳисобланади. Бўлажак мутахассисларда ижодий фаолият асосларига оид билим, кўникмаларни шакллантириш орқали ҳозирги саноат ишлаб чиқаришига хос техник, технологик-конструкторлик ва ишлаб чиқариш фаолиятларининг асослари эгалланишига эришилади.

Бу фаннинг асосий мақсади бўлажак ўқитувчиларга умумий ўрта таълим мактабларида, академик лицей ва касб-хунар коллежларида, мактабдан ташқари таълим муассаларида ўқувчилар ижодий фаолиятини ташкил қилишнинг илмий-методик асосларини ўргатишдан иборатдир. Ушбу мақсадга эришишда қуйидаги вазифаларнинг ҳал этилиши кўзда тутилган:

- ўқувчиларни баркамол шахс сифатида шакллантириш жараёнида техник ижодкорлик ва дизайн асосларига оид билимлар тизимига эга бўлиш;
- техник ижодкорликнинг ташкилий ва иқтисодий асослари билан танишиш;
- кашфиёт, ихтирочилик, рационализаторлик ва патентлаш асослари бўйича тушунчаларга эга бўлиш;
- техник масалаларни ечиш метод ва усулларидан фойдаланиш кўникмаларини ҳосил қилиш;
- техник ижодкорлик объектлари учун техник ҳужжатларни тузиш;

- мустақил равишда техник объектларни ва уларнинг моделларини лойиҳалай олиш;
- техник ижодкорлик бўйича синф ва синфдан ташқари машғулотлар учун мослама, дастур ва бошқа жиҳозларни мустақил лойиҳалай олиш;
- республикада ўқувчилар техник ижодкорлиги фаолиятини ҳозирги ҳолати ва уни такомиллаштириш истиқболи тўғрисида тушунчалар;
- ўқувчиларни ижодий фаолиятга жалб қилишнинг асосий методларини билиш;
- техник ижодкорлик тўғараклари фаолиятининг мазмуни, ташкилий асослари, техник объектларни илмий асосда танлай олиш;
- тўғаракларни ўқув моддий-техника базасини ташкил қила олиш;
- синфдан ва мактабдан ташқари ўқув машғулотларида техник ижодкорликни методик асосларини билиш;
- ўқувчиларнинг ижодий фаолиятига тегишли бўлган тадбирларни ташкил қилиш ва ўтказишнинг илмий асосларини билиш керак.

1.2. Бозор муносабатлари шароитида ижодий фаолиятнинг аҳамияти. Олий педагогик таълим муассасаларида бўлажак меҳнат ва касб таълими ўқитувчиси техник ижодкорлигини шакллантириш масаласи кўп қиррали бўлиб, у талабаларни ижодкорлик фаолиятига тайёрлашнинг самарали йўллари аниқлаш ва мазмунини мувофиқ танлаш биргаликда, ўқув жараёнида техник ижодкорликни бўлажак мутахассисларнинг ижтимоий ва касбий тайёргарлигини умумлаштиришнинг аниқ усул ва воситаларини ишлаб чиқишдек муҳим педагогик вазифани ўз ичига олади. Шунингдек, ушбу жараён ватанимиздаги ижтимоий-иқтисодий ислохотларни акс эттириши ва замонавий илмий талабларга тўла жавоб бериши керак.

Республикамизнинг бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиши ва дунё ҳамжамиятига ҳар томонлама кириб бориши натижасида илм олишни